



Ο Μέγας Γρηγόριος ο Διάλογος για τον τίτλο «Οικουμενικός»

Του Νικολάου Μάννη, εκπαιδευτικού

Μέσα στα πλαίσια του αντιαιρετικού αγώνος κατά του Νεοπαπισμού του Φαναρίου[1], και επειδή οι θιασώτες του ισχυρίζονται πως ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως «ως Οικουμενικός Πατριάρχης, είναι πρώτος δίχως ίσον (primus sine paribus)»[2], δημοσιεύω παρακάτω λίγα αποσπάσματα από κάποιες πολύ σημαντικές επιστολές του Πάπα Ρώμης Μεγάλου Γρηγορίου του Διαλόγου (+604), τις οποίες συνέγραψε με αφορμή τον πρόσθετο τίτλο «Οικουμενικός» που είχε μόλις προσλάβει εκείνη την εποχή ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Άγιος Ιωάννης ο Νηστευτής (+595).

Και τότε μεν επρόκειτο για παρεξήγηση, διότι τον τίτλο «Οικουμενικός» οι της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως τον εκλάμβαναν απλώς ως τιμητικό τίτλο (μιας και η Κωνσταντινούπολη ήταν η πρωτεύουσα της «Οικουμένης», όπως αποκαλούσαν την Αυτοκρατορία), ήταν δηλαδή μια «κενή και άσημαντος λέξις»[3], και όχι τίτλος που να υποδηλώνει δήθεν κάποιο πρωτείο εξουσίας και διοικήσεως σε ολόκληρη την Εκκλησία, όπως φοβόταν ο Μέγας Γρηγόριος.

Όμως επειδή στην εποχή μας ο φόβος αυτός είναι δικαιολογημένος, μιας και η αίρεση του Νεοπαπισμού της Κωνσταντινουπόλεως εξαπλώνεται ως καρκίνωμα[4] και εξαιτίας της αιρέσεως αυτής δημιουργούνται νέα - και στερεώνονται παλαιά - σχίσματα στην Εκκλησία, τα κείμενα του Αγίου είναι επίκαιρα και θα βοηθήσουν τους πραγματικά Ορθοδόξους να αντιμετωπίσουν αγιοπατερικά την εκτροπή αυτήν.

Οι επιστολές αυτές του Μεγάλου Γρηγορίου είναι καταπέλτης ενάντια στο Πρωτείο εξουσίας[5] κάθε Επισκόπου που θεωρεί ότι έχει δικαίωμα να άρχει πάνω σε ολόκληρη την Εκκλησία, για αυτό και πρωτοχρησιμοποιήθηκαν από τους Ορθοδόξους για να πολεμηθεί το Πρωτείο εξουσίας του Πάπα Ρώμης.

Για τη μετάφρασή τους έλαβα υπόψιν μου το πρωτότυπο λατινικό κείμενο των επιστολών από τη μνημειώδη έκδοση του Mansi[6], αλλά και την αγγλική τους μετάφραση από εξίσου σημαντική έκδοση[7].

Γράφει λοιπόν ο Μέγας Γρηγόριος σε επιστολή του το 595 προς τον Κωνσταντινουπόλεως Άγιο Ιωάννη τον Νηστευτή, παρεξηγώντας όπως είπαμε τον τίτλο και φοβούμενος ότι ο συνεπίσκοπός του τον εκλάμβανε κυριολεκτικά[8]:

«Την εποχή που εσύ, Αδελφέ μου, χειροτονήθηκες στην αρχιερωσύνη, θυμάσαι την ειρήνη και την συμφωνία των εκκλησιών που βρήκες. Αλλά δεν ξέρω με τι τόλμη ή με ποιο οίδημα υπερηφανείας, προσπάθησες να προσοικειωθείς ένα νέο τίτλο, με τον οποίο οι καρδιές όλων των αδελφών σου θα μπορούσαν να οδηγηθούν σε σκανδαλισμό.

Και μένω υπερβολικά έκπληκτος για αυτό, αφού θυμάμαι πως συνειδητά απέφευγες να λάβεις το επισκοπικό αξίωμα παρά το επιζητούσες. Και όμως τώρα που το έχεις, επιθυμείς να το ασκήσεις σαν να το είχες λάβει με φιλόδοξη επιθυμία... Γιατί πραγματικά (και το λέω κλαίγοντας και με βαθύτατη θλίψη στην καρδιά) αποδίδω στις αμαρτίες μου, ότι ο Αδελφός μου

αυτός, ο οποίος έλαβε το βαθμό του επισκόπου με τον κύριο στόχο να επαναφέρει τις ψυχές των άλλων στην ταπεινοφροσύνη, μέχρι στιγμής δεν κατάφερε να επανέλθει σε αυτήν· ότι αυτός που διδάσκει την αλήθεια σε άλλους δεν έχει συναινέσει να διδάξει τον εαυτό του, ακόμα και όταν τον εκλιπαρώ για αυτό.

Προσεύχομαι να σκεφτείς ότι με την άφρονα υπεροψία σου, διαταράσσεται η εκκλησιαστική ειρήνη και αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη Χάρη που εκχέεται σε όλους το ίδιο, η οποία Χάρη αναμφίβολα έχει την δύναμη να αυξάνεται όσο εσύ ο ίδιος καθορίσεις. Και θα γίνει πραγματικά πολύ μεγαλύτερη, όσο συγκρατήσεις τον εαυτό σου από τον σφετερισμό ενός υπερήφανου και ανόητου τίτλου: και θα κάνεις ανάλογη πρόοδο, αν δεν υποκύψεις στην υπερβολική αξίωση από τους αδελφούς σου.

Για αυτό, αγαπητέ Αδελφέ, με όλη σου την καρδιά αγάπησε την μετριοφροσύνη, μέσω της οποίας μπορεί να διατηρηθεί η ομόνοια όλων των αδελφών και η ενότητα της αγίας οικουμενικής Εκκλησίας. Μάλιστα ο Απόστολος Παύλος, όταν άκουσε κάποιους να λένε, «ἐγὼ μὲν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ» (Α΄ Κορ. α΄, 12), έφριξε για έναν τέτοιο διαμελισμό του σώματος του Κυρίου, του Οποίου τα μέλη θέτονταν κάτω από άλλες κεφαλές, λέγοντας: «μη Παῦλος ἐσταυρώθῃ ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε;» (Α΄ Κορ. α΄ 13).

Αν λοιπόν εκείνος απέφευγε να υποτάσσει τα μέλη του Κυρίου μερικώς σε άλλες κεφαλές, ακόμη και αν αυτές ήταν οι ίδιοι οι Απόστολοι, εσύ τί θα πεις στον Χριστό, ο Οποίος είναι η Κεφαλή της καθόλου Εκκλησίας, κατά την ημέρα της τελικής Κρίσεως, έχοντας προσπαθήσει να θέσεις όλα τα μέλη Του κάτω από τον εαυτό σου με την προσηγορία «Οικουμενικός»;

Ποιος άλλος, ερωτώ, προτείνεται για μίμηση με αυτόν τον διεφθαρμένο τίτλο, εκτός από εκείνον ο οποίος, περιφρονώντας τις λεγεώνες των αγγέλων με τις οποίες ήταν συνδεδεμένος, προσπάθησε να ανυψωθεί στην κορυφή της μοναδικότητας, για να μην υποτάσσεται σε κανένα και να φαίνεται μόνος υπεράνω όλων; Ο οποίος επίσης είπε: «εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου, καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῶ, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς Βορρᾶν ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφῶν, ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ» (Ησ. ιδ΄ 13-14).

Διότι τι άλλο είναι οι αδελφοί σου, οι επίσκοποι της οικουμενικής Εκκλησίας, παρά αστέρες του ουρανού, των οποίων ο βίος και ο λόγος λάμπουν αμφότερα εν μέσω των αμαρτιών και των ανθρωπίνων σφαλμάτων, εν μέσω των σκιών της νύχτας. Και όταν επιθυμείς να θέσεις τον εαυτό σου πάνω από αυτούς, με αυτόν τον υπερήφανο τίτλο, και να ταπεινώσεις το όνομά τους σε σύγκριση με το δικό σου, τί άλλο λες, αν όχι «εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου»;

Δεν είναι άραγε όλοι οι επίσκοποι μαζί νέφη, που ως βροχή στέλνουν τον λόγο του κηρύγματος και ως λάμψη αστράπτουν το φως των καλών έργων; Και όταν η Αγιότητά σου τους περιφρονεί και τους βάζει κάτω από τον εαυτό σου, τί άλλο λέει, αν όχι αυτό που ειπώθηκε από τον αρχαίο εχθρό, ήτοι το «ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφῶν»;»[9].

Δύο χρόνια μετά (597) γράφει προς τον Αυτοκράτορα Μαυρίκιο:

«Ποιος είναι αυτός ο οποίος, ενάντια στα ευαγγελικά διατάγματα και τις διατάξεις των Κανόνων, οικειοποιείται ένα νέο όνομα; Θα ήταν πράγματι εκείνος ο οποίος μειώνει τους υπόλοιπους – επιθυμώντας να είναι «Οικουμενικός». Και όμως γνωρίζουμε ότι πολλοί επίσκοποι της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως είχαν πέσει στην πλάνη της αιρέσεως και είχαν γίνει

όχι μόνο αιρετικοί, αλλά ακόμη και αιρεσιάρχες.

Όπως ο Νεστόριος, ο οποίος διαχώρισε τον Ιησού Χριστό, τον Μεσίτη του Θεού και των ανθρώπων, σε δύο πρόσωπα, επειδή δεν πίστευε ότι ο Θεός μπορούσε να γίνει άνθρωπος, υιοθετώντας την ιουδαϊκή απιστία.

Από εκεί προέρχεται και ο Μακεδόنيος, ο οποίος αρνήθηκε ότι το Άγιο Πνεύμα είναι Θεός και ομοούσιο με τον Πατέρα και τον Υιό. Αν λοιπόν ο καθένας σε εκείνη την Εκκλησία προσλάβει τέτοιο όνομα, με το οποίο κάνει τον εαυτό του κεφαλή των πάντων, προκύπτει ότι η οικουμενική Εκκλησία θα εκπίπτει (το οποίο ο Θεός αρνείται[10]), κάθε φορά που θα πέφτει ο αποκαλούμενος «Οικουμενικός». Αλλά ας εξαλειφθεί από τις καρδιές των χριστιανών αυτό το βλάσφημο όνομα (*nomen blasphemiae*), το οποίο αφαιρεί την τιμή όλων των αδελφών, όταν υιοθετείται άδικα από έναν»[11].

Σε άλλη επιστολή του προς τον Αυτοκράτορα επισήμανε πως «όποιος ονομάζεται ή επιθυμεί να ονομάζεται «Οικουμενικός Ιεράρχης», αποτελεί - με την ανύψωσή του αυτήν - πρόδρομο του Αντιχρίστου, διότι με υπεροψία θέτει τον εαυτό του πάνω από όλους τους άλλους»[12].

Παρόμοια επιστολή είχε στείλει και προς τους άλλους Πατριάρχες της Ανατολής, τον Αλεξανδρείας Άγιο Ευλόγιο (+607) και τον Αντιοχείας Άγιο Αναστάσιο (+599) στην οποία έγραφε και τα κάτωθι: «όπως γνωρίζουν οι σεπτές Αγιότητες σας, αυτός ο τίτλος οικουμενικότητας προσφέρθηκε από την Αγία Σύνοδο της Χαλκηδόνας στην έδρα του Αποστολικού Θρόνου, που με την πρόνοια του Θεού υπηρετώ. Αλλά κανένας από τους προκατόχους μου δεν είχε ποτέ συναινέσει να χρησιμοποιήσει αυτόν τον τόσο βέβηλο τίτλο (*profano vocabulo*), δεδομένου ότι εάν ένας Πατριάρχης αποκαλείται «Οικουμενικός», ουσιαστικά καταργείται η ουσία του τίτλου «Πατριάρχης» στην περίπτωση των υπολοίπων... Ενώ, λοιπόν, δεν επιθυμούμε να λάβουμε την τιμή αυτή όταν μας την προσφέρουν, σκεφτείτε πόσο ντροπιαστικό είναι για κάποιον που θέλει να την σφετεριστεί μόνος του. Γι' αυτό ας μην αποκαλέσουν ποτέ οι Αγιότητες σας στις επιστολές σας κάποιον «Οικουμενικό», για να μην υποβαθμίσετε το αξίωμα που έχετε εσείς, προσφέροντας σε άλλον αυτό που δεν του οφείλεται... Διότι εάν η χρήση αυτού του τίτλου γίνει αποδεκτή, αποστερείται η τιμή όλων των Πατριαρχών· και όταν αυτός ο οποίος αποκαλείται «Οικουμενικός», τύχει και πέσει σε πλάνη, τότε κανένας Επίσκοπος δεν θα βρεθεί να έχει παραμείνει στην αλήθεια»[13].

Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Άγιος Ευλόγιος στην απάντησή του «έγραψε πρὸς αὐτὸν ὅτι συμφώνως τῇ ἐντολῇ του δὲν μετεχειρίζετο πλέον τὸν τίτλον «οἰκουμενικός» ἐν ταῖς πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαῖς, ὠνόμασε δὲ τὸν Γρηγόριον «οἰκουμενικὸν Πάπαν»»[14].

Ο Άγιος Γρηγόριος όμως στην ανταπάντησή του απέκρουσε με σφοδρότητα την φιλοφρόνηση αυτή γράφοντας μεταξύ άλλων τα εξής:

«Ἡ ἱερότητά σου ἔχει ἐπίσης δηλώσει ὅτι δὲν θα χρησιμοποιεῖς πλέον υπερήφανους τίτλους - που πηγάζουν ἀπὸ τὴ ρίζα τῆς ματαιοδοξίας - γραπτῶς σε ὀρισμένα πρόσωπα και μου το αναφέρεις λέγοντάς μου: «ὅπως μας διατάξατε». Αὐτὴ τὴν λέξη - διαταγή - σε παρακαλῶ νὰ τὴν ἀφαιρέσεις ἀπὸ τὴν ἀκοή μου, ἀφοῦ ξέρω ποῖος εἶμαι ἐγὼ και ποιοὶ εἶστε εσεῖς. Κατὰ τὸ ἀξίωμα εἶστε ἀδελφοί μου, κατὰ τὴν ἀξία εἶστε πατέρες μου... Εἶπα λοιπὸν ὅτι οὔτε σε μένα οὔτε σε κανέναν ἄλλο δὲν πρέπει νὰ γραφτεῖ τίποτα τέτοιο· και νὰ, στον πρόλογο τῆς ἐπιστολῆς που μου ἔστειλες, θεώρησες ὅτι ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσεις μια υπερήφανη ὀνομασία ἀποκαλώντας με «Οἰκουμενικὸ Πάπα». Αλλά ἰκετεύω τὴν καλή σου Αγιότητα νὰ μὴ τὸ κάνεις αὐτό πια... Δὲν θεωρῶ ὡς τιμὴ αὐτὸ με τὸ ὁποῖο γνωρίζω ὅτι οἱ ἀδελφοί μου χάνουν τὴν τιμὴ τους. Τιμὴ μου εἶναι ἡ τιμὴ τῆς οἰκουμενικῆς Εκκλησίας· τιμὴ μου εἶναι τὸ ἀσφαλὲς κύρος των ἀδελφῶν μου.

Τότε είμαι πραγματικά τιμημένος όταν η τιμή που οφείλεται στους άλλους δεν την στερείται κανείς. Διότι αν η Αγιότητά σου με αποκαλεί «Οικουμενικό Πάπα», αρνείσαι την δική σου ιδιότητα, εφόσον υποτίθεται ότι είμαι ο Επίσκοπος όλης της οικουμένης. Αλλά μακριά από εμάς οι λέξεις που εμφυσούν αυταρέσκεια και τραυματίζουν την ευσπλαχνία»[15].

Τα παραπάνω κείμενα του Μεγάλου Γρηγορίου αποτελούν έναν φοβερό έλεγχο, όχι μόνο για τον εωσφορικό Παπισμό, αλλά και για κάθε είδους Νεοπαπισμό που θα επιχειρήσει να εκκολαφθεί στην Αγία μας Εκκλησία, είτε από Πάπα, είτε από Πατριάρχη, είτε και από Άγγελο εξ ουρανού!

Μπροστά δε στον υπαρκτό Νεοπαπισμό του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως αναφωνούμε μαζί με τον Μέγα Γρηγόριο: «Αλλά σε αυτή την υπερηφάνεια του τι άλλο δηλώνεται αν όχι ότι οι χρόνοι του Αντιχρίστου είναι ήδη κοντά;»[16].

Είθε εμείς οι Ορθόδοξοι, με οδηγούς του Αγίους, να αντισταθούμε με όλη μας την δύναμη στους προδρόμους του Αντιχρίστου και να κρατήσουμε ανόθευτη την Παραδοθείσα Πίστη των Πατέρων μας! Γένοιτο.

[1] Δείτε ενδεικτικά: α) ΟΥΚΡΑΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ: Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΕΟΠΑΠΙΚΩΝ ΦΑΝΑΡΙΩΤΩΝ (ΚΑΙ ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΟ): http://krufο-sxοleio.blogspot.com/2018/11/blog-post_3.html , β) Η Νέα Ρώμη στα χνάρια της Παλαιάς;: <https://spzh.news/gr/zashhita-very/62794-novyj-rim-v-svete-starogo-kuda-privedet-primat-vselenkogo-patriarkha> , γ) Είναι ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος «Οικουμενικός»;: http://krufο-sxοleio.blogspot.com/2014/07/blog-post_5.html και δ) Αίρεση του παπισμού Κωνσταντινουπόλεως: <https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/26628-airesi-tou-papismou-konstantinoupoleos>

[2] Primus sine paribus: Άπάντησις εἰς τὸ περὶ πρωτείου κείμενον τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρου:

<https://www.patriarchate.org/el/-/primus-sine-paribus-hapantesis-eis-to-peri-proteiou-keimenon-tou-patriarcheiou-moschas-tou-sebasmiotatou-metropolitou-prouses-k-elpidophorou>

[3] Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Το πρωτεῖον του επισκόπου Ρώμης, Αθήνα, 1964, σελ. 140.

[4] Η εξύψωση του «Οικουμενικού» πάνω από όλους τους συνεπισκόπους του θεσμοθετήθηκε και στην Ψευδοσύνοδο της Κρήτης (βλ. <https://www.holycouncil.org/-/rest-of-christian-world?inheritRedirect=true&redirect=%2F> , §10 και 14).

[5] Το μόνο Πρωτείο που αναγνωρίζει η Εκκλησία του Χριστού είναι το εντελώς τυπικό Πρωτείο τιμής, το οποίο συνίσταται, κατά τον Μακάριο Αγκύρας, στο «προΐστασθαι, τὸ προκαθῆσθαι, τὸ πρῶτον διαλέγεσθαι, τὸ πρῶτον γνωμοδοτεῖν, τὸ πρῶτον ὑπογράφειν ἐν ταῖς συνοδικαῖς συνελεύσεσι καὶ πράξεσι, καὶ πρὸς γε, τὸ ἐκφωνεῖσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τοῖς Διπτύχοις» (Δοσιθέου Ιεροσολύμων, Ιστορία των εν Ιεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, Βουκουρέστι, 1715, σελ. 954).

[6] Sacrorum Conciliorum Nova Amplissima Collectio, Vol. 9, Florentiae, 1763.

[7] Nicene and Post-Nicene Fathers, Vol. 12, Buffalo NY, 1895.

[8] Όλοι αυτοί οι τίτλοι και οι προσφωνήσεις που συνηθίζονται σε εκκλησιαστικά πρόσωπα (π.χ. Οικουμενικός, Παναγιώτατος, Θειότατος, Μακαριώτατος, Σεβασμιώτατος, Πανοσιολογιώτατος κλπ.) είναι τίτλοι τιμητικοί και δεν έχουν κυριολεκτική έννοια, ούτε αντιπροσωπεύουν πραγματική

κατάσταση (πρβλ. Χρ. Παπαδοπούλου, Το πρωτεΐον..., ό.π., σελ. 153-155).

[9] Μεγάλου Γρηγορίου, Επιστολάριον, Βιβλίον Ε΄, Επιστολή 18.

[10] Πρβλ. Ματθ. ιζ΄ 18.

[11] Μεγάλου Γρηγορίου, ό.π., Επιστολή 20.

[12] Μεγάλου Γρηγορίου, ό.π., Βιβλίον Ζ΄, Επιστολή 33.

[13] Μεγάλου Γρηγορίου, ό.π., Βιβλίον Ε΄, Επιστολή 43.

[14] Χρ. Παπαδοπούλου, Το πρωτεΐον..., ό.π., σελ. 140.

[15] Μεγάλου Γρηγορίου, ό.π., Βιβλίον Η΄, Επιστολή 30.

[16] Μεγάλου Γρηγορίου, ό.π., Βιβλίον Ε΄, Επιστολή 21 (Προς την Αυτοκράτειρα Κωνσταντίνα).

Πηγή: <https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/35051-o-megas-grigorios-o-dialogos-gia-ton-titlo-oikoumenikos>

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/45700/>